

astra film

CHARLOTTE GRÉGOIRE ȘI ANNE SCHILTZ:
Ne este imposibil să portretizăm un
personaj fără să ne atașăm de el

MIYA KOSEI: Încerc mereu să mă
identific cu obiectul fotografiei mele

INTERVIU

Începe Astra Film Fest 2007!

Cea de-a noua ediție a Festivalului Internațional de Film Documentar și Antropologie Vizuală Astra readuce la Sibiu spectacolul lumii în imagini de autor. 84 de filme, dintre care 56 sunt cuprinse în competiția festivalului, peste 200 de fotografii, realizate de 42 de artiști și reunite în expoziția cu tema „Transilvania mea”, opt programe speciale, printre care două portrete dedicate autorilor Bob Connolly (Australia) și Michael Yorke (Marea Britanie) sau întâlniri ale profesioniștilor în materie de documentare, plus spectacole de muzică – acesta ar fi un rezumat al celor șapte zile de Astra Film Fest, la Sibiu.

La ediția din acest an a Astra Film Fest, au intrat în competiția de la secțiunea Internațional (cele mai bune producții recente de pe mapamond) 14 documentare. La secțiunea Europa, miile de prieteni ai Festivalului vor putea admira spectacolul de pe bătrânul continent în 16 filme. Secțiunile competiționale România și Student includ alte 14, respectiv 12 producții. În ceea ce privește această din urmă secțiune, Astra Film Fest și-a creat deja reputația descoperirii și promovării unor tineri regizori și producători din întreaga lume. Festivalul cu cea mai mare densitate de premiere pe zi, Astra Film oferă spectatorilor 14 filme noi, care acoperă subiecte impresionante și prezintă puncte de vedere originale, transformând Sibiu, pentru o săptămână, în centrul european al documentarului.

„Publicului Astra Film Fest îi promit voie bună. Să se bucure, să călătorească în toate lumile, să comunice și să își împărtășească ideile cu alți participanți”, spune Dumitru Budrala, directorul fondator al Festivalului.

Conferința de presă care a inaugurat Astra Film Fest 2007 a avut loc duminică, 21 octombrie, la ora 11, în prezența lui Dumitru Budrala (directorul Festivalului), a Adinei Vărgatu și a Csillei Kató (directori de programe și selecție), precum și a invitatului special Miya Kosei – fotograf, scriitor și profesor universitar în Tokio.

După prezentarea secțiunilor competiționale și a programelor speciale din ediția 2007 a Astra Film Fest, organizatorii au precizat că majoritatea filmelor românești vor fi proiectate în premieră mondială la Sibiu în zilele următoare. O parte din filme vor fi accesibile și pe site-ul oficial www.astrafilm.ro.

continuare în pagina 3

Organizatorii Festivalului: Dumitru Budrala, Csilla Kato și Adina Vărgatu

Cel mai important festival de film din România

Cristi Puiu despre Astra Film Fest

Până acum am participat la Astra Film Fest o singură dată, în 2006, când am fost membru al juriului. A fost o experiență foarte frumoasă, pentru că am cunoscut acolo niște oameni extraordinari și am văzut o mulțime de filme; încă am văzut mult mai puține decât mi-aș fi dorit... Totuși, știm de mult de Festival, pentru că, după fiecare ediție, am primit catalogul ei. În ultimul an de studii de la Geneva, am avut acces la niște autori de filme documentare ni vuez, ni connues. Am făcut niște ochi cât cepele de mirare, fiind foarte impresionat de calitatea acelor filme. Dintre acei autori pe care eu i-am descoperit în școală, mulți erau prezenți la Sibiu, invitați în persoană sau doar prin filmele lor, lucru care mi s-a părut extraordinar.

Consider că AFF este cel mai important festival de film din țară, pentru că cel mai important lucru care se poate întâmpla în interiorul unei cinematografii tinere este accesul liber la documentare, la cât mai multe documentare... O cinematografie tânără – și mai ales a noastră, care vine din bezna comunismului – nu se poate însănătoși, nu poate funcționa bine dacă nu trece prin această terapie cu documentare.

Atunci, bineînțeles că inițiativa asta, a lui Dumitru Budrala și a celorlalți, acoperă, chiar și parțial, un gol imens. Cred că, în perspectivă, filmele din cadrul Festivalului de la Sibiu vor deveni foarte importante pentru tinerii cinești care cresc acum. Sunt pesimist în multe privințe, dar sunt optimist atunci când spun că lucrurile se vor schimba, pentru că oamenii tineri care vin nu duc după ei, decât într-o foarte mică măsură, memoria minciunii comuniste, iar eu sper din tot sufletul ca ei să reușească să se vindece de provincialism.

AFF are o anumită prospețime pe care puține festivaluri o au și care se pierde rapid. Probabil că la ei a fost conservată pentru că au o atitudine mai relaxată, lipsită de gravitate și morgă, față de ceea ce înseamnă filmul. Pe de altă parte, se poate ca la asta să fi contribuit și faptul că la fiecare ediție au avut probleme, niciodată nu le-a fost ușor. Și atunci AFF și-a păstrat o prospețime a festivalurilor tinere, deși este destul de bătrân (are deja 15 ani), o prospețime care este imprimată unui asemenea eveniment de interes pe care-l au organizatorii pentru cinema și nu pentru festival ca atare, văzut ca un târg de filme.

continuare în pagina 3

Ne este imposibil să portretizăm un personaj fără să ne atașăm de el

Interviu cu Charlotte Grégoire și Anne Schiltz, realizatoarele documentarului Stam (Luxemburg, 2007)

Cum v-a venit ideea acestui documentar despre două tinere originare din satul transilvănean Mălâncrav? Ce v-ați propus să transmiteți prin film?

La început a fost dorința de a face un film împreună, în România. După prima noastră vizită în satul Mălâncrav, pentru a ne clarifica ideea filmului, ne-am simțit foarte atrase de oamenii de aici și în special de femeile pe care le-am întâlnit. Am dorit să le conturăm portretele, să împărtășim puțin din viața lor, să prezentăm subiecte precum emigrarea sau granițele etnice și sociale cu care se confruntă de-a lungul vieții. Am simțit că ritmul filmului trebuie să fie ritmul vieții de zi cu zi al acestor femei. Vizual, am fost puternic atrase de scenele de viață și de decorul satelor din Transilvania. Cu cât petreceam mai mult timp cu Natalia, care lucra pentru vecina ei, o săsoaică în vârstă, cu atât eram mai interesate de relația dintre ea (o țigancă), șefa ei și fiica acesteia, Ruth.

Natalia și Ruth au crescut împreună și erau prietene în adolescență. Cu trecerea timpului, însă, Ruth a găsit o oportunitate de a emigra în Germania, de a trăi și munci acolo. Natalia nu a avut această șansă și a rămas în sat. Crescând, Natalia și Ruth au căpătat trăsături specifice, țigănești și respectiv săsești, iar apartenențele lor sociale și etnice au produs încet ruptura dintre ele. Am fost interesate să exprimăm am-

bivalența care caracterizează relația dintre aceste două femei. În viața lor cotidiană, în activitățile lor, în relația lor cu vecinii, ele nu sunt legate de multe lucruri, în afară de un spațiu comun într-un sat din Transilvania (o caracteristică etnică a zonei). În filmul nostru, am vrut să ne apropiem cât mai mult posibil de aceste forme de viață în comun. Prin portretizarea relației dintre Ruth, Natalia și mama lui Ruth, am încercat să individualizăm așa-numita „multiethnicitate” a satelor transilvănene.

Credeti că ați reușit?

Da și nu. Cel puțin credem că filmul spune povestea pe care vrem să o spună. Lucrurile care au fost importante pentru noi apar în film. Deși la început ne-am gândit că este posibil să construim povestea în câteva cuvinte, am devenit din ce în ce mai atașate de modul în care ele ne povesteau viața lor, așa încât cuvintele au devenit apoi la fel de importante ca imaginile.

Care a fost partea cea mai dificilă a acestui proiect?

Să lucrăm cu o echipă care nu cunoștea limba și contextul filmului. Ei aveau adesea probleme în a-și găsi locul printre săteni. Am mai avut probleme cu ei în a-i face să înțeleagă modul de abordare al filmării, mai ales că voiam să prindem pe peliculă momentele neregizate, neașteptate. În același timp, suportul tehnic profesional contribuie foarte mult la calitatea formală a fil-

mului și ne-a permis să filmăm în condiții excelente.

V-ați atașat emoțional de personajele principale ale filmului?

Pentru noi este imposibil să conturăm un portret intim al unui personaj fără să ne atașăm de el. Am petrecut mult timp cu personajele noastre pentru a construi filmul și a crea o relație apropiată și confidențială cu ele. Asta a făcut filmul posibil.

Cum a fost primit Stăm de public?

Bineînțeles că fiecare public este diferit. Reacția unui public depinde strict de el însuși, de background-ul și contextul proiectiei. Am avut oportunitatea de a

prezenta filmul în seminarii antropologice, dar și în festivaluri de film și unor audiențe mai largi. Am avut reacții variate (care ne-au ajutat mult), dar foarte des oamenii au fost atrași de personaje și de modul în care le-am portretizat.

Ce ne puteți spune despre următorul proiect?

Stăm ne-a oferit o experiență foarte bună și suntem nerăbdătoare să mai filmăm în România. După ce am făcut un film în zona rurală, am vrea să o explorăm și pe cea urbană. Următorul nostru proiect va avea loc în București. Nostru deja la el.

JEAN-LORIN STERIAN

Cold Waves: Război pe calea undelor

de Alexandru Solomon, România-Germania-Luxemburg, 2007, 108 min.

Acest film este un jurnal de război. Un jurnal post-factum, deoarece bătăliile cele mai grele s-au dat între 1977 și 1989 (totuși, reverberațiile lor le mai simțim și azi). Pe atunci, combatanții erau împărțiți în trei tabere. Mai întâi veneau cei care declanșaseră conflictul (animați însă de cele mai bune intenții), o mână de oameni ce se identificau cu parola „Aici Radio Europa Liberă”. Urmău apoi zeci de mii de persoane (aflate la sute de kilometri distanță, cam pe unde ne găsim noi acum), majoritatea tăcute și... ascultătoare (la vorbele primilor). În fine, a treia armată cuprindea vreo 900 de indivizi încadrați în grupul numit conspirativ „Eterul” și câțiva de altă nație, dar remunerați tot de la bugetul nostru de stat. Ei fie îi ascultau, fie îi vâneau de-a dreptul atât pe ascultători, cât și pe ascultați. Liniile frontului nu erau clar trasate: uneori era vorba doar de România, alteori – de întreg bătăranul continent. În plus, mai intervenea câteodată – în momentele cruciale ale războiului – și o a patra tabără (despărțită de celelalte printr-un ocean), care o finanța pe prima, pentru ca astfel s-o persuadeze pe a doua și s-o anihileze pe a treia.

Filmul lui Alexandru Solomon ne vorbește, excelent documentat și pe cât se poate de imparțial, despre puterea unui aparent banal post de radio de a naște dragoste și ură, ba chiar de a provoca un război invizibil (dar lăsând în urmă victime fără număr), în timpuri de restriște din viața unui popor. Ce a reprezentat Radio Europa Liberă pentru români? Un imbold către eliberare sau un instrument al propagandei americane (mai subtilă și, ca atare, mai greu de detectat decât cea comunistă)? Un confident de încredere sau un dușman mascat? Pentru a afla adevărul, cineastul a străbătut Europa și a discutat cu mulți dintre protagoniștii amintitului război, reprezentanți însemnați ai tuturor taberelor antrenate în luptă. Punând cap la cap mărturiile acestor oameni, veți obține nu doar o imagine a istoriei unui post de radio, ci și un tablou veridic al unei epoci tragice.

Dacă la Marele jaf comunist (2004) și alte câteva filme Alexandru Solomon i-a încredințat unui actor profesionist rolul de narator din off, de această dată regizorul preia el însuși voice-over-ul, dovedind că povestea abordată acum este una mai personală. Implicarea activă a autorului este evidentă încă de la primele cadre, când el rememorează întâlnirile din copilărie cu vocile fără chip de la Radio Europa Liberă, personaje nevăzute care deveniseră buni prieteni pentru tatăl său și toți vecinii. Reconstituirea acestei relații intense,

chiar dacă de la distanță, dintre niște oameni uniți de niște unde (de șoc) invizibile, constituie principala sursă de emoție (autentică) a documentarului, nu doar pentru publicul autohton. Pe lângă subiectul plasat în România comunistă (și revizuit în prezent), Cold Waves mai are în comun cu Marele jaf comunist intrigă detectivistă. Dacă filmul anterior își propunea să dezlege un mister vechi de aproape jumătate de secol (jefuirea unei mașini a Băncii de Stat, în vremea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej), actualul documentar încearcă să răspundă, printre altele, la întrebarea: au fost sau nu iradiati angajații secției românești din cadrul Radio Europa Liberă (cu sediul la München, în fosta Germanie Federală) de către serviciile secrete autohtone și/sau teroriști angajați de Securitate, în cea mai cruntă perioadă a perioadei ceaușiste? Chiar dacă nu veți primi un răspuns definitiv, vă asigur că nu veți ieși dezamăgiți din sala de cinema: Alexandru Solomon este unul dintre puținii documentariști români care stăpânesc arta de a-și captiva și fermeca spectatorii.

Cold Waves are premiera mondială în deschiderea Astra Film Fest 2007 și va mai fi prezentat la festivalurile internaționale DOK Leipzig și IDFA Amsterdam, înainte de a intra în cinematografele românești pe 29 noiembrie.

MIHAI FULGER

Începe Astra Film Fest 2007!

continuare din pagina 1

De asemenea, un eveniment non-conformist se va desfășura în ultima zi a Festivalului (duminică, 28 octombrie), atât în Sibiu, cât și într-un sat din împrejurimi, al cărui nume nu a fost încă dezvăluit. În acea zi, publicul va întâlni grupuri de păstori din diferite colțuri ale Europei și, la un pahar de țuică, va putea confrunta cu realitatea imaginea despre transhumanță creată în urma vizionării filmelor din secțiunea dedicată păstoritului.

Tot în cadrul conferinței, s-a menționat că Astra Film Fest este deja un reper în lumea filmului documentar: cei care câștigă premiile aici au mari șanse să găsească fonduri pentru proiectele ulterioare. O dovadă a importanței internaționale a Festivalului este și colaborarea cu postul de televiziune ARTE, care va transmite zilnic știri de la Sibiu.

În încheiere, domnul Miya Kosei a împărtășit jurnaliștilor afecțiunea care îl leagă de România – sentiment care îl aduce anual aici, din 1965 –, totodată laitmotivul fotografiilor expuse în foaierea Casei de Cultură a Sindicatelor.

Cel mai important festival de film din România

continuare din pagina 1

Este un lucru mare, pentru că, în acest climat de relaxare și de dragoste față de cinema, întâlnirile și discuțiile devin fertile. La multe alte festivaluri există riscul să nu câștigi mare lucru, cu excepția filmelor pe care le vezi. Iar filmele sunt importante în măsura în care există un dialog cu ceilalți; altfel, ele n-au nici un sens.

Timp de 15 ani, AFF și-a construit o identitate și a demonstrat că poate supraviețui. Au fost 15 ani de luptă cu morile de vânt, luptă dusă de Dumitru, Csilla și ceilalți. Acești oameni au muncit atâția ani și au pus o temelie pe care se poate clădi în continuare. Ei au creat un festival care are deja un renume, pentru că mulți dintre invitații străini i-au dus mai departe vestea. Acum, cei desemnați să se ocupe de gestionarea treburilor culturale, de la Primărie, Consiliul Județean și Ministerul Culturii, ar putea foarte ușor să facă din AFF un festival către care să se întoarcă ochii documentariștilor și cineștilor de pe toată planeta (cum sunt cele de la Amsterdam, Paris, Florența, Nyon etc.); e foarte simplu de făcut acest lucru, chiar și în capătul ăsta de lume, însă e nevoie de bani. Deci, domnule ministru al Culturii, oricare v-ar fi numele, scoateți anual niște bani din visteria Statului și orientați către Astra o sumă serioasă, care să-i ajute pe oamenii de acolo să plătească drumul, cazarea și masa invitaților, pe toată durata Festivalului, plus taxele de filme. Iar dumneavoastră, domnule primar al orașului Sibiu, renovați Casa de Cultură, echipați sălile de cinema după toate standardele occidentale și puneți-le la dispoziția organizatorilor pe durata festivalului.

Cred că oamenii care gestionează la noi treburile din cultură și din educație ar trebui să aibă minima inteligență a comerciantului și să profite de toate beneficiile care se ivesc de aici. De exemplu, Astra are o arhivă de peste 3.500 de filme. Dacă m-ar întreba cineva care ar fi primul lucru pe care l-aș face dacă aș ajunge ministru al Culturii sau al Învățământului, i-aș spune că aș face o selecție a acelor filme, aș cumpăra drepturile pentru ele, le-aș multiplica și aș instala în fiecare centru universitar o videotecă, pornind de la acele filme. Arhiva Astra trebuie să se mute, să fie reimprospătată anual de Festivalul de film Astra și să fie prezentă în fiecare centru universitar din România. Însă, odată cu arhiva, trebuie să fie importată și filosofia aferentă.

Astra Film din Sibiu – la fel ca și Muzeul Țăranului Român din București, de exemplu – este unul dintre acele nuclee culturale vii care vor deveni importante pentru generația care vine, mult mai importante decât au fost pentru generația noastră.

În spatele istoriei / Behind History

continuare din pagina 5

Filmul insistă îndelung asupra simbolurilor patriotice ale aromânilor albanezi, asupra lui Papa Lambro Haralambie și a casei sale memoriale, a legendarei localități Moscopole, cu biserica ei din secolul XVIII, a miturilor naționale românești. Multe biserici, odăjdii și icoane în documentarul lui Iulian Capsali, pe o muzică de fond gravă, bizantină.

Tradiția este, în viziunea lui Capsali, cea care ține în viață comunitatea aromână din Albania, și componentele ei principale sunt credința ortodoxă, simbolurile istorice și limba. Interviuurile sunt ample, cu lungi dialoguri în aromână.

În spatele istoriei este un eseu aglutinant și exhaustiv, care încearcă să documenteze prezentul și trecutul deopotrivă, caracterele și

limba, mitologia identitară și datinile grupusculelor aromâne din Albania. Un film care, în ciuda interesului pentru tradiție, nu se concentrează, totuși, pe oameni și pe obiceiurile lor, nici pe monumente și locuri, ci alege tema luptei aromânilor albanezi cu calamitățile secolului XX.

Documentarul lui Iulian Capsali se străduiește să descopere, episod

cu episod și interviu cu interviu, acele calități care le-au permis aromânilor să reziste într-un punct de convergență al unor vechi tensiuni balcanice, departe de România – pe care cei intervievați o consideră țara rădăcinilor, a obârșiei lor. Multă nostalgie, o mare de amintiri și câteva scene de viață comunitară (încă) vie.

CĂTĂLIN STURZA

astra film

Astra Film
Ziar al
festivalului
Astra Film Sibiu

Redactor-șef:
Mihai FULGER

Redactor-șef adjunct:
Jean-Lorin STERIAN
Secretar general de redacție:
Alisa RUS

Redactori:
Toma PEIU, Andra
ROMAGNO, Andrei RUS, Cătălin
STURZA, Miruna VASILESCU
Fotograf: Alisa TARCINIU
Layout: Nicu ILIE
Tehnoredactor: Andrei Pospai

Încerc mereu să mă identific cu obiectul fotografiei mele

Kosei Miya a descoperit, accidental, România în 1965 și de atunci a revenit de peste o sută de ori. Printre cărțile sale se numără și câteva albume cu fotografii din Maramureș. Kosei Miya nu e un japonez care face câteva zeci de poze pe minut, e un japonez care, pentru o fotografie reușită, are uneori nevoie de cinci ani.

Fotografiile pe care le expuneți la Sibiu, în cadrul Astra Film Fest, sunt lucrări pe care le-ați realizat special pentru acest Festival sau pe care le-ați adunat, de-a lungul anilor, din albumele dumneavoastră?

Vă spun povestea de la început. Am ajuns în România pentru prima oară în 1965 dintr-o întâmplare. Am avut o bursă în URSS și la întoarcere mi s-a spus: nu poți să pleci direct înapoi în Japonia, trebuie să treci neapărat prin Europa! Prin urmare, m-am suit într-un tren pe drumul cel mai scurt, care trecea prin Ucraina. După ce am ajuns la granița Ucrainei, m-am trezit că mi s-a terminat biletul de tren și așa am ajuns la Iași.

Nu știam nimic despre România, nu cunoșteam nici o vorbă, nu știam sus, nu știam jos, stânga, dreapta, nimic. Am început să întreb oamenii pe stradă prin semne, și toată lumea m-a ajutat. Îmi scriau numere pe bilețele de hârtie, îmi făceau desene. Am cunoscut oameni foarte primitivi, pe care i-am întrebat ce merită să văd și care m-au îndrumat din loc în loc. Despre Maramureș mi-a spus toată lumea: acolo du-te să vezi inima României.

Am fost surprins: oamenii mă primeau și nu mă mai lăsau să plec, de bani nici nu voiau să audă. Fotografiile le-am făcut de atunci încoace – am revenit în Maramureș de mai bine de 100 de ori. Mi-a plăcut atât de mult, încât am învățat limba și revin aici în fiecare an. Cele mai multe fotografii au apărut deja în cele șapte albume pe care le-am publicat.

Veneți din Rusia, și țărani ruși sunt renumiți pentru aceeași ospitalitate. Acolo nu vi s-a întâmplat să fiți primiți așa?

Nu, nu mi s-a întâmplat, și nicăieri în lume nu am mai fost primit în acest fel. Doar aici.

România tradițiilor și a peisajelor care v-au fascinat e, totuși, o țară cu mare parte din agricultură în Evul Mediu. În unele locuri, mai vezi țărani care ară câmpul cu cai sau chiar cu vaci. Seamănă această Românie cu Japonia dumneavoastră?

În Japonia, acum 100 de ani, lucrurile stăteau la fel. Știu asta din fotografiile vechi, pe care le-am văzut în copilărie. M-au surprins peisajele maramureșene, care aveau ceva familiar, deja vău. Acoperișurile de paie sau din lemn de brad, vorba sacadată a oamenilor îmi amintea de nordul Japoniei, unde am copilărit. E frig, oamenii nu deschid gura, nu zic cuvintele până la capăt.

Satele românești, multe foarte sărace, nu pot rămâne totuși în feudalism. Calul se înlocuiește cu tractorul, gardurile de nuiele cu ziduri de beton. Ce câștigăm, ce pierdem?

Câștigăm un nivel de trai economic mai bun, crește calitatea vieții. Oamenii se gândesc la afaceri, vor să câștige bani. Țăranii se uită la televizor, se americanizează.

trebuie un timp ca să mă reobîșnuiesc și să înțeleg, din nou, țara.

Printre prietenii dumneavoastră din Maramureș, se numără și vrăjitoare. Ați cunoscut și în Japonia vrăjitoare?

Da, în special în nordul și în sudul Japoniei există și acum vrăjitoare. Ele în mare au mai mult sau mai puțin aceleași funcții ca și cele din România. Numai că vrăjitoarele japoneze nu mai trăiesc în colibe, s-au mutat pe internet!

Ați publicat șapte albume de fotografii, unul în limba română, celelalte în japoneză și engleză. Trei dintre ele au ca subiect România. Cum au fost primite în Japonia albumele cu fotografiile făcute în Maramureș?

Unele mai bine, altele mai prost. Cele cu fotografii din Maramureș au fost foarte bine primite, s-au vândut aproape imediat, și în România, albumul meu despre Maramureș a stârnit un oarecare interes.

Aș vrea să vă prezint însă câteva dintre fotografiile de aici din expoziție. Ele arată locuri, însă în spate există o imagine spirituală. Nu vă pot spune care e această imagine – trebuie să vă dați seama de asta dumneavoastră. Nu oricine se poate transpune, nu fiecare om va înțelege ce se află în spatele ei.

Obiectul pe care îl fotografiez e acolo, eu sunt aici. Încerc mereu să elimin această distanță, să mă identific cu obiectul. Veți vedea, de pildă, un deal care urcă în valuri. La poalele lui este turma de oi care se întoarce acasă. Ca să realizez această imagine, mi-au trebuit cinci ani. Am pozat dealul de nenumărate ori, fotografia însă mi-a ieșit o singură dată. A fost una singură. La fel și fetița care privește spre turma ei. Era prin a treia săptămână din noiembrie, și ducea stătea acolo, sprijinită în băț. Turma nu se vede, doar privirea care se îndreaptă spre ea. Pe fetiță am întrebat-o: ce ai vrea tu să te faci când vei fi mare? Mi-a răspuns: copac. Pășările obosite vin în zbor și se așază în copaci. Foarte filosofic.

Cătălin Sturza

The Lost Village / Satul pierdut

Filmul începe cu o lungă introducere, pentru care e nevoie de răbdare și de concentrare strictă asupra universului în care suntem pe cale să intrăm. Prin fața camerei se perindă chipuri neclare; diferențele dintre oameni se șterg și ei sunt reduși cu toții la o mulțime uriașă de suflete care cred. Se contopesc energiile și oamenii sunt împreună. O siluetă ciudată, acoperită cu pânză, e plimbată de sute de brațe pe deasupra capetelor.

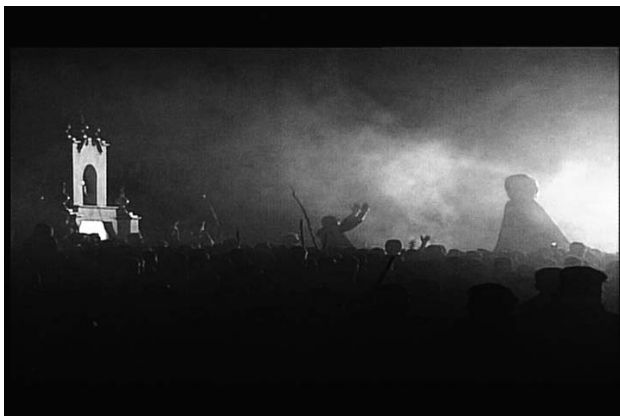

**De Manuel Jiménez Núñez,
Spania, 2006, 52 min.**

Se trag focuri de armă și bubuie artificii – la prima vedere, nu ne-ar duce nimic cu gândul la un pelerinaj și nici n-am crede că acești oameni cer mântuire. Trece destul de mult timp până aflăm că silueta este o statuie a Fecioarei Maria de Rocio și că suntem martori la o procesiune care are loc anual și la care participă toți locuitorii satului Almonte. Localnicii pregătesc cu mult timp înainte acest moment, care pare a fi însuși sensul existenței lor.

The Lost Village este un film despre oameni care cred cu atâta pasiune într-o divinitate, încât transformă credința într-un fenomen cât se poate de teluric. Asta nu înseamnă că reduc credința la câteva obiceiuri menite să le aducă binecuvântarea Fecioarei. Este mai degrabă vorba

despre "micimea" omului și despre neputința lui de a se rezuma la spirit, nevoia de a se exprima fizic. Avem nevoie de idoli care sperăm să ne iubească în schimbul credinței oarbe. Locuitorii

din Almonte împodobesc satul cu hârtie albă decupată, apropiind locul cumva de imaginea pe care o avem despre Rai – alb, pur, luminos –, transformându-l într-un spațiu demn de prezența Fecioarei.

Fecioara este deosebit de umană; hainele și buclele negre sunt cât se poate de pământeste. Dar

figura ei, îngreunată de sufletele atâtor oameni care o sufocă din toate părțile, se ridică deasupra mulțimii informe. La un moment dat, sunetul pălește și rumoarea credincioșilor rămâne în fundal. În prim-plan: statuia rece și tăcută. Nu le oferă nici un răspuns sau răsplată acestor oameni, dar îi aduce împreună și le oferă liniștea de care au nevoie. Nu mai sunt singuri și neajutorați datorită ei. Pentru că au cui să se roage, cui să se plângă, pe cine să iubească, pe cine să învinuiască, pentru ce să trăiască.

Documentarul este o lungă și destul de statică descriere a procesiunii. Vorbește despre disperarea cu care oamenii caută ajutor și despre energia și căldura imensă de care dispun. Ceea ce demonstrează filmul este că omul are nevoie să creadă în ceva/cineva, care să dea un sens existenței sale. Satul acesta este "pierdut" în sensul de izolat și autosuficient. Un fel de Macondo al lui Marquez – un univers închis și închistat, unde viața are o cu totul altă logică.

Miruna Vasilescu

Văzuți la 20 de ani după febra Flower Power, hippioții ar putea să-și fi pierdut din farmecul senin al anilor '60. Văzuți în mijlocul Indiei adoptive, destinația unde au ajuns mulți dintre ei, în căutarea unui biotop primitiv, farmecul filosofiei lor de viață

devină ținta călătoriilor tot mai multor turiști curioși și a pelerinilor în căutarea pietrei filosofale. Pentru mulți, curiozitatea a epuizat repede magnetismul Indiei, făcându-i să se întoarcă de unde au plecat, înainte de a afla de ce veniseră. Și

mentarul Hippie Masala prezintă, din patru puncte de vedere foarte diferite, motivele care pot să facă o persoană să aleagă acest stil de viață. E oare vorba de o căutare a eliberării spirituale, așa cum pretindeau cei mai mulți de ei, o evadare din societatea capitalistă

și pragmatică sau doar lașitatea celor incapabili să continue pe drumul pe care au pornit? Greu de

Hippie Masala

**de Ulrich Grossenbacher și Luthi
Damaris, Elveția, 2006, 93 min.**

rămâne neștirbit. Asta nu pentru că ar fi găsit un mediu extrem de propice în care să se adapteze pe deplin, ci pentru că aici, deși străini, au fost totuși mai bine primiți și tolerați decât în țările lor natale.

Secole de-a rândul, Occidentul a fost fascinat de civilizația indiană, fie că această atracție avea origini religioase, filosofice sau mistice. Fascinația a atins paroxismul în anii '60, când India a încetat să mai fie un loc misterios, despre care se putea visa și imagina, și a început să

totuși, au fost câțiva care, dintr-un motiv sau altul, au decis să rămână, unii ca să descopere o altă lume, alții ca să se redescopere, iar câțiva ca să fumeze iarbă liniștiți.

Concentrându-se asupra a patru personaje (un olandez care-și petrece zilele pictându-și soția localnică, un italian care trăiește într-o peșteră în care și-ar mai fi dorit doar internet, o belgancă aproape complet izolată de orice comunitate și un elvețian destul de duplicitar în relația sa cu capitalismul și stilul hippie), docu-

pus, pentru că, o dată cu trecerea timpului, motivele inițiale își pierd din valoare, teribilismul tinereții se estompează și devin mult mai importante lucrurile care te determină să rămâi (sau, altfel spus, să nu te mai întorci într-o lume pe care nu credeai că ai părăsit-o definitiv) decât ceea ce te-a făcut odinioară s-o iei la picior. Regăsirea Paradisului pierdut sau nisipul numai bun pentru struț să-și ascundă capul? Întrebarea rămâne deschisă pentru toți.

Andrada Romagno

În spatele istoriei / Behind History

**de Iulian Capsali, România,
2007, 105 min.**

Unele neamuri construiesc istoria, altele doar asistă de pe margine la mersul acesteia. Aromânii răspândiți prin Balcani au ajuns rareori în avanscena istoriei, însă din culise au impulsionat mai mereu – cel puțin dacă ne luăm după mărturiile din documentarul în spatele istoriei al lui Iulian Capsali – salturile și zvâcnirile ei.

În orașul Korce (Corcea), patru aromâni își amintesc de școala primară în limba română pe care au urmat-o, „cea mai bună dintre toate școlile din Corcea”; un preot oficiază o slujbă ortodoxă în română și ține apoi o predică în aromână; un bărbat recită o poezie-testament a legendarului preot Haralambie Balamace – Papa Lambru, un erou și o figură-cult pentru comunitatea aromână din Albania; directorul Liceului de artă din Korce pledează pentru rolul aromânilor „în spatele istoriei”, arată că dorința acestora este de a supraviețui cât mai mult, păstrându-și limba și identitatea, și înșiră câteva nume de aromâni iluștri din istoria recentă a Albaniei; un antropolog român din Viena descrie muzica plurivocală a sătenilor din Anton Poci – un obicei amenințat cu dispariția de globalizare. Aromânii nu au reușit să-și facă o țară a lor, însă – spune directorul din Korce – au contribuit la toate mișcările revoluționare, științifice și culturale ale popoarelor cu care au conviețuit.

continuare în pagina 3

Astra Film, the Centre of Documentary Film in Romania

Conversation with Dumitru Budrala, Festival director

Astra Film Fest has expanded with every new edition, since 1993 onwards, attracting larger and larger audiences, especially among the younger generation. What are your expectations for the ninth edition?

Unlike other countries, that have a well-settled television culture, where documentary films can also be viewed on the TV screen, in Romania, even though there is a strong appetite for this type of films, no television channel has yet exploited the rating they might have by making a special slot for documentaries. The phenomenon could partially be explained by the lack of culture pervading among those that are in charge of programming in all Romanian television channels, but also by the rating craze. It's a pity for the viewers. But Astra Film Fest also owes its exponentially growing audience to this very phenomenon: nowadays, Romania offers the only opportunity for watching systematically Romanian and international documentary films. Anyway, taking into account the feedback we've had, we are confident that we can have a public that could actually compete with that of the television channels, a public numbering millions. That's the reason why this year, for the first time in Romania, during the Festival, a selection of five films can be watched on our website.

But – this thing is also very important – the Festival means a lot more than watching films. Its sex-appeal is, on the one hand, due to the cinema experience (films seen on the big screen, next to hundreds of people reacting) and on the other hand due to the “side dish” with which this documentaries are served: after the screenings - debates with the filmmakers or with other spectators and a lot of good music, an “à la Astra Film” atmosphere – as people that have been here are used to say. Moreover, we've enjoyed the best publicity possible: not the one achieved through the advertising agencies, paid in hard currency, but an older and more

effective one – those that have been to former editions spread the news about a “marvelous”, “brilliant” event, with an “unique atmosphere” (I'm quoting from hearsay), making people feel anxious at seeing the sun (the logo of the Festival) rising in the press adverts.

Every time Astra Film Festival has managed to bring to Sibiu a great number of documentary film directors and renowned anthropologists. Who will be on the special guests list this year?

The famous documentary filmmaker Bob Connolly from Australia and Kaori Sakagami from Japan will be flying thousands of kilometers to meet Sibiu audiences. Other members of the jury will be Cristi Puiu and Pawel Pawlikowski (Polish-born respected director of fiction and documentary films), Michael Yorke, Michael Sinclair Stewart, Vintilă Mihăilescu, Rada Sešić from IDFA Amsterdam, Colette Piault from CNCRS Paris. Melissa Llewelyn Davies, Beate Engelbrecht from IWF Göttingen, Frode Storaas from Norway will also be present in Sibiu, along with many others.

This year the Astra Film Festival also includes a special section dedicated to the Transylvania region film screenings, a photography exhibition and many other events. Why “My Transylvania”?

For each new festival edition we

wanted to make a special program, which, through a relevant selection of documentaries, aims to reveal the complex aspect of a lesser known region in our country, especially thanks to the structure of world news. The contemporary man, a worldwide news consumer, finds out more about Bill Clinton's mistress or Osama Bin Laden than about his neighbour or his neighbouring country. What do we know about the life style of people living in today's Russia or the Balkans? This was the question for which we tried to provide an answer using the special programs from previous editions – “The Balkans” and “Russia” or even “Romania” (last year's theme). For the same reason, the theme chosen for the special program this year is “My Transylvania”. The documentary film has the power to convey subjective perspectives and, when placed face to face, these subjectivities can make a whole, can create a complex image of a

which offers the spectators a relevant selection of films made during the last decade by the appreciated BBC and ARTE television networks; documentaries dealing with various aspects of transition in the countries belonging to this geographical region. What do you propose to achieve with this special program?

This special program creates a novel discussion area. Every Romanian citizen – or every Eastern European in general – has certainly had to deal with the unpleasantness of being identified with the generally negative image of this country assimilated on a background of complete ignorance generated by Western media. We have made a selection of films from these two prestigious networks. We want to present, leading to a public debate, the way in which these networks help define the image of the East (as in ours) in Western Europe using documentary films. And we invite the spectators to ask questions regardless of the film when the film director is present, however inconvenient these might be.

This year Astra Film Festival will host the world premieres of Alexandru Solomon's (opening the festival) and Florin Iepan's latest documentaries and many other important Romanian documentary film makers will be present in Sibiu competing or as part of the jury. What is the significance of The Festival in the world of local documentary?

The answer is included in the question. Since 1990 Astra film is the only form of Romanian documentary in our country in the context of an international specialized festival. We have taken on this role and we are glad to begin having support from the CNC and Sibiu's City Hall. The high concentration of events and films all throughout the festival, the build up of documentary films in the archives over the last 15 years, the projections and events during the course of this year-all this has led to our recognition as the Centre of Documentary Film in Romania.

astra film
2007
22-28 OCT sibiu romania
la casa de cultură a sindicatelor www.astrafilm.ro

Festival internațional de film documentar și antropologie vizuală
International festival of documentary film and visual anthropology

Eveniment organizat de:
Sibiu Astra Film Festival Sibiu
Încadrare în: Forum de societate și
Comunități Naționale Române, cel mai bun eveniment cultural din România (2007)

parteneri media: TVR, ARTE, TVS, MONDO, ARTE

parteneri tehnici: SONY, SCR, LVA, rds, TEL, D-VIDEO, etc.

region. The films selected for this special program guarantee a panoramic view of the unknown daily worlds of contemporary Transylvania.

Another special section of the Festival is “View on Eastern Europe”

Behind History

Some peoples make history, other just sit back and watch it from the stands. The Macedo-Rumanians from all around the Balkans have scarcely made it to the front stage of history, but from the backstage they have most always provoked – at least if we credit the statements in Iulian Capsali's documentary film *Behind History* – its leaps and pulsations.

In the city of Korca (Corcea), four Macedo-Rumanians go back to their years in the Romanian grade school they have attended, "the best of all

Directed by Iulian Capsali, Romania, 105 minutes

schools in Korca"; a priest officiates an Orthodox service in Romanian and then delivers a sermon in Macedo-Rumanian; a man recites a testamentary poem of the legendary priest Haralambie Balamace - Papa Lambru, a hero and a sacred figure for the Macedo-Rumanian community in Albania; the headmaster of the Korca Art Highschool pleads for the Macedo-Rumanian's contribution "behind history", shows that their will is to survive as long as possible, keeping to their language and identity and gives a few names of illustrious Macedo-Rumanians from Albania's recent history; a Romanian anthropologist from Vienna describes the multisonous music of the villagers in Anton Poci – a custom threatened to be wiped out by globalization. The Macedo-Rumanians have not succeeded in making a country on their own, but – as the Korca headmaster alleges – they have contributed to all the revolutionary, scientific and cultural movements of the nations they have lived with.

The film idly insists on the patriotic symbols of the Macedo-Rumanians in Albany, on Papa Lambru Haralambie and on his memorial house, on the legendary village of Moscopole, with its 17th century

tity mythology and the customs of the Macedo-Rumanian clusters in Albany. A film that, in spite of its interest in tradition, avoids focusing neither on the folks and on their ways, nor on the monuments and

church, on the Romanian national mythos. A lot of churches, ritual objects and sacred icons in Iulian Capsali's documentary film, on very solemn, Byzantine background music. The tradition is, in Capsali's vision, the binding element of the Rumanian community in Albania, and its primary constituents are the Orthodox faith, the historical symbols and the language. The interviews are extensive, with long dialogues in Macedo-Rumanian.

Behind History is an agglutinant and exhaustive essay that tries to document the present and the past altogether, the characters and the language, the iden-

places, but chooses to stick close to the theme of the Macedo-Rumanian struggle with the 20th century misfortunes.

The documentary film of Iulian Capsali strives to discover, episode by episode and interview by interview, those qualities that allowed the Macedo-Rumanians to last in the nexus of some old and numerous Balkan tensions, far away from Romania – which all the interlocutors view as the country of their roots and origin. A lot of nostalgia, a tide of memories and some (still) vivid community life episodes.

Cold Waves

This film is a war chronicle. An after the fact war chronicle, as the most difficult battles had already been taken between 1977 and 1989 (nevertheless, their impact is still resented, even nowadays). At that time, the opponents were divided into three camps. First came those who had started the conflict (yet animated by the most favourable intentions), a handful of people who could be identified with the password: "You're listening to Radio Free Europe". They were followed by a lot more than ten thousand people (living at hundreds of kilometres away, all over Romania), most of whom were silent and (good) listeners (to what the first ones were saying). Finally, the

third division was made up of some 900 people, reunited in a conspiratorial group called "The Ether", and few others, belonging to different nations, but whom also got paid from Romanian state budget. They were either listening to or tracking down both those who listened and those listened to. There were no clear-cut battle field boundaries: sometimes only Romania was in question, on other occasions, the whole Europe. Moreover, there were cases – especially in the very crucial moments of the war – when a fourth camp would interfere (separated from the other three by an ocean) by financing the first group, so as to persuade the second and annihilate the third.

Alexandru Solomon's brilliantly documented and as impartial as possible film talks about the actual power held by one apparently ordinary radio station to generate love and hatred and to ignite

Directed by Alexandru Solomon, Romania, Germany-Luxembourg, 2007, 108 minutes

an invisible war (with countless victims) in times of distress in a nation's existence. What has Free Europe represented for the Romanian people? A push towards lib-

eration or an instrument used by American propaganda (more subtle, and therefore more difficult to detect than the communist one)? A trustworthy confidant or an undercover enemy? In order to find out the truth, the filmmaker crossed Europe and talked to many of the protagonists of the above mentioned war, front representatives of all the groups participating in battle. Summing up these persons' confessions, you will get not only a portrayal of this radio station's history, but also an accurate illustration of a tragic era.

The author's emotional input can be distinguished even from the first scenes in which he evokes his childhood encounters with Free Europe's faceless voices, invisible characters who had become close friends to his father and to all his neighbours. The re-creation of this

long distance, yet intense relationship between people brought together by some invisible (shock) waves, constitutes the main source of (authentic) feeling, and not only for the Romanian public. If Alexandru Solomon's previous film, *The Great Communist Robbery*, wanted to clarify a fifty-year old mystery, this documentary film attempts to answer, among others, the question: is it true that during the most horrible period of the communist era the employees of the Romanian section of Free Europe radio station (with its headquarters in Munich) were irradiated by the territorial Secret Services and/or by terrorists hired by the Communist Police? Even though you will not get a definitive answer, I can assure you that you won't leave the cinema hall disappointed.

MIHAI FULGER

Marchands de miracles / Negustorii de miracole

Că religia vinde (ok, poate nu la fel de bine ca sexul, dar totuși vinde), o înțelege foarte bine. Că Africa este (și va rămâne pentru mult timp de-acum încolo) o sursă inepuizabilă de subiecte gata să înmoaie sufletele noastre sensibile la suferințe care nu ne ating direct, iarăși mi se pare natural. Că am ajuns atât de cini- ci încât să avem nevoie de maximum de manipulare ca aceste două aspecte să ne mai miște, asta mi se pare alarmant.

Există în Marchands de miracles două episoade care ilustrează dureros de clar absurdul situației în care se trăiesc acești oameni. Într-unul dintre ele o femeie care știa că este seropozitivă merge la doctor ca să-și refacă analizele după ce i se oferise „revelația” faptului că Dumnezeu s-a ocupat deja de cazul ei, miracolul a fost înfăptuit, iar alesul lui pe Pământ și-a îndeplinit menirea. Surpriză de proporții: analizele ies tot pozitive, nu

de Gilles Remiche,
Belgia, 2005, 55 min.

Plasat într-un Congo bântuit de sărăcie, SIDA și boli venerice al coșmarurilor noastre și al realității lor, Marchands de miracles este un periplu într-o lume pe care aveam impresia că o cunoșusem până în cele mai mici detalii ale mizeriei ei, dar care, iată, ne mai surprinde încă prin gradul de degradare și disperare la care poate ajunge. Fenomenul pe care se axează documentarul belgianului Gilles Remiche este abandonul total cu care se aruncă africanii în brațele religiei (nimic nou până aici) și fervoarea complet nereligioasă a pastorilor care-i primesc cu brațele deschise și buzunarele și-mai-și. S-a înțeles cumva că pastorii care păstoresc turma de suflete rătăcite sunt dispuși să-și ajute enoriașii financiar? Mea culpa: direcția în care circulă banii este dinspre localnicii săraci înspre predicatorii școlțiți în Franța, adică aceeași direcție care a funcționat din toate timpurile, de la cei care au nevoie de un miracol (nu vreau și nu pot să-i numesc naivi, de miracole avem nevoie cu toții) la cei care știu să exploateze imaginea lui Doamne-Doamne îndeajuns de bine încât să facă din ea o afacere profitabilă.

există nici o schimbare vizibilă în viața ei iar credința sa începe să se clatine. Partea cu adevărat șocantă de-abia acum intervine: cea care o însoțise la medic intră ca prin miracol (că tot se poartă) în acțiune și începe o adevărată campanie de convingere ca să o facă să vadă că miracolul ei nu poate fi văzut. În celălalt episod de care vorbeam ne este prezentată o prostituată care ne povestește cum l-a descoperit pe Dumnezeu cu ajutorul tele-evangelistilor. De data aceasta, ironia rezultă din ingenuitatea și naturalitatea cu care ne explică legătura dintre donațiile ei pentru biserică și generozitatea clienților din noaptea imediat următoare: dacă dai 50 de dolari, ai toate șansele să primești înapoi 200.

Nostim, nu? Doar puțin, și numai la prima vedere: cu cât stai mai mult pe gânduri, cu atât te lovește mai tare dorința de a intra cumva în lumea lor și de a-i scutura bine pe oamenii aceștia. Din fericire, deși reacțiile nu sunt la fel de puternice cum te-ai aștepta la prima vedere de la un documentar despre Africa, ele sunt sincere până la capăt, pentru că nimeni nu-ți impune vreun punct de vedere: nu există voce din off, nici un comentariu, nici un deget care să-ți se înfigă adânc în ochi și să se agite simțitor acolo. Ei trăiesc, tu vezi. Dacă simți ceva sau nu, e problema ta.

Andrada Romagno

sponsor principal:

SONY

parteneri:

sponsori:

cu sprijinul:

parteneri media:

